

קוֹנְטֵרַס

מִסְפִּיק צָרוֹת

יִחְזַק וַיֵּאמֶץ אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, שְׁעוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת
וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת, וַיִּנַּחֵם אוֹתוֹ, וַיּוֹרֶה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ לְצֵאת
מִכָּל צָרוֹתָיו וּמְרִירוֹתָיו, וַיִּמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת,
זִיו, חֵיוֹת אֱלֹקוֹתוֹ וַתִּבְרָךְ.

*

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוֹן,
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ,
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיה
רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוּבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: רַב פְּנֵי-אָדָם
מִמְּשִׁיכִים עַל עֲצָמָם צָרוֹת וְיִסּוּרֵין
עַל לֹא דָבָר, כִּי מְחַפְּשִׁים מְתַחַת
הָאָדָמָה אַחַר צָרוֹת, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם
מִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לֹמַר: "מִסְפִּיק
צָרוֹת", וְהוּא בּוֹרַח רַק אֵלָיו יִתְכַרֵּךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה יִנָּצַל מִכָּל הַצָּרוֹת הַבָּאוֹת
עָלָיו מֵעֲצָמוֹ, הֵינּוּ שֶׁהוּא הַמְּשִׁיךְ
עַל עֲצָמוֹ.

(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תצא)

קונטרס

מספיק צרות

.א.

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר אין לך אדם
בזה העולם שלא תעבר עליו איזו צרה או איזה
משבר בחיים, כל אחד כפי שרש נשמתו, וצריכים
רחמים רבים, רחמים גדולים, שלא יעקמו הצרות
והיסורים והמרירות את לבבו, כי בדרך כלל, מי
שסובל צרות ויסורים ומרירות, אזי נתעקם לבבו ממנו
יתברך, ונכנסות בו קשיות רבות עליו יתברך, עד
שיש בני-אדם שמרב צרותיהם ויסוריהם שעוברים
עליהם, הם מדברים כלפי מעלה, חס ושלום, ויש
כאלו שנופלים לכפירות ואפיקורסות, רחמנא לישזבן.
ובאמת הם צריכים לדעת, כי כל זה לא די שלא יועיל
להם, אלא עוד יזיק להם יותר ויותר, כי באמת כל

הצרות באות על האדם כדי לקרב את לבבו אליו
 יתברך, כי כל הצרות באות על האדם, כדי לעוררו
 להתחיל לפשפש במעשיו, ולשוב בתשובה אמיתית
 ועל-כן בשעה שעוברת על האדם איזו צרה ואילו
 יסורים ואיזו מרירות, והוא שב בתשובה שלמה אליו
 יתברך, ובא ומכיר את מקומו, שחטא והחטיא את
 הרבים, ועבר רחמנא לישזבן, על כל התורה כלה,
 וחוזר באמת אליו יתברך, על-ידי-זה ימתיק ממנו את
 כל הצרות והיסורים, כי הם לא באו אלא כדי שיזכה
 לפשפש במעשיו, ויזכה לחזר בתשובה אמיתית, כי רק
 בשביל זה שלחם הקדוש-ברוך-הוא אליו, כדי לעוררו
 ולחזקו ולאמצו לשוב בתשובה שלמה, אבל אם
 האדם מעגם את לבבו בקשיות ובספקות עליו יתברך,
 על-ידי הצרות והיסורים שלו, עד שנופל בכפירות
 ואפיקורסות, רחמנא לישזבן, על-ידי-זה הוא מוסיף
 צרות על צרותיו. וכאשר רואים בחוש, שכל אלו שנפלו
 בכפירות ואפיקורסות, עד שהתפקרו לגמרי, הם כל-כך
 מסבבים בצרות וביסורים, בחובות ובמרירות, עד שאין
 להם שום דרך ועצה איך לצאת מזה, כי הם מסתבכים
 בכל פעם בצרות וביסורים חדשים, לא-כן אלו היהודים
 שומרי התורה והמצוות, המאמינים בו יתברך באמת,
 בשעה שבאים עליהם צרות ויסורים ומרירות, הם

חוזרים בתשובה אמתית אליו יתברך, ומיטיבים את מעשיהם, ועל-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא ממתיק מהם את כל המרירות, וזוכים להרחבות גדולות; ועל-כן אהובי, בני היקר! בשעה שעוברים עליך יסורים מרורים, ראה לבוא רק אליו יתברך, ויתבקש ותתחנן רק מלפניו יתברך, כי רק הוא יתברך יכול לעזור לך, ואל תסתכל על שום ברֵיה שפֵעוּלָם, ומִכָּל שָׁכַן שְׁלֵא יִהְיֶה לְךָ שׁוֹם הִרְהוּר רַע כְּכִיכּוֹל עָלָיו יתברך, אֶלָּא בּוֹא תְּבוֹא בְּלֵב נִשְׁכָּר אֵלָיו יתברך, ויתבקש רחמים ותחנונים לפניו יתברך, שִׁיחֹס וירחם עליך ויוציאך מהצרה המרה שִׁנְפַּלְתָּ אֵלֶיָּהּ, וְאִז תִּרְאֶה נִסִּים נִגְלִים שִׁיעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (ירושלמי, ברכות ט, א): אִם בָּאָה עַל הָאָדָם צָרָה, לֹא יֵצוּח לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, אֶלָּא לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ; כִּי רַק הוּא יתברך יכול לעזור לך בעת צרתך; ועל-כן עֲשֵׂה זֹאת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! בְּשֶׁעָה שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ צָרוֹת וְיִסוּרִים, רֵאֵה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִיטִיב אֶת מַעֲשֶׂיךָ, וְתִתְחִיל לְשָׁמֵר שֶׁבֶת-קֹדֶשׁ, וְתִנְיַח בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, וְתִכְנֶס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר עָרֵב וְבִקָּר, וְתֹאכַל רַק מֵאֲכָלִים כְּשֵׁרִים, וְתִדְקֶדֶק מְאֹד מְאֹד עַל כְּשָׁרוֹת הַמֵּאֲכָלִים, וְתִהְיֶה זֶהִיר בְּמַצּוֹת מְאֹד, וְאִז תִּרְאֶה אִיךָ שִׁיתְּבַטְּלוּ מִמֶּךָ כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסוּרִים,

וְתִהְיֶה מִמֶּשׁ בֶּן חוּרִין. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא, פְּרַשְׁת בְּהַר): בֶּן-אָדָם, כִּי־יִזְנוּן שְׂמִינִיעָה לוֹ צָרָה וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִילוֹ, וְאִם לֹא — הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבִיא עָלָיו עוֹד צָרָה; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! מַה לְּפָנֶיךָ, אָף שְׂאֵתָה מְסַבֵּב עֲכָשׁוּ בְּצָרוֹת וְיִסּוּרִים מְרוּרִים, וְקָשָׁה וְכָבֵד לָךְ לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד, רְאֵה לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְעַל-כָּל-פָּנִים אֵל תִּקְרָא תִּגְר נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְכַל שְׂכָן שְׁלֵא תִכְנַסְנָה בְּךָ אֵילוּ מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוֹת וְאִפִּיקוּרְסוֹת, שֶׁהֵן אֲבֵי אָבוֹת הַטְּמְאָה, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְאִז אִם תִּחֲזִק אֶת עֲצָמְךָ בְּאִמוּנָה פְּשׁוּטָה, לִידַע אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וּבְתוֹךְ צָרוֹתֶיךָ וְיִסּוּרֶיךָ וּמְרִירוֹתֶיךָ, גַּם שֵׁם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא, וְתְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית, אִז תִּרְאֶה אֵיךְ שְׂיִמְתְּקוּ מִמֶּךָ כָּל הַדִּינִים, וְיִתְבַּטְּלוּ מִמֶּךָ כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְרִירוֹת, וְתִזְכֶּה לְהִרְחָבוֹת וְיִשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת.

ב.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! כִּי הָאָדָם נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם בְּסִפְנֵי גְדוּלָה בְּשַׁעָה שְׂעוּבָרִים עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים, כִּי בְּנִקְל לוֹ לֵאבֹד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, הַיְנוּ הַיּוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא גַּם יְחַד, כִּי בְּשַׁעָה שְׂעוּבָרִים

על האדם צרות ויסורים ומתעקם לבבו מאד, אזי מתחיל לפער פיו כלפי מעלה, חס ושלום, ונופל ומתרחק לגמרי מיהדותו, רחמנא לצלן, ועל-ידי-זה אין לו — לא עולם הזה ולא עולם הבא, כי מי שנעתק לגמרי ממנו יתברך, ופורק על לגמרי, לו אין עולם הזה כלל, כי מה שוה לו כל העולם הזה כשהוא מנתק ממנו יתברך, ומכל שכן שאין לו עולם הבא, כי עם מח פגום ולב מעקם ובלבולים רבים, אי אפשר להשיג שום השגה רוחנית, אדרבה תכלית ההפוך, ואז מרים לו מאד החיים, כי אינו שרוי — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, עד שיש בני-אדם שהגיעו למצב כזה, שמאבדים את עצמם לדעת לגמרי מרב צרות. ולכן אדם שנמצא בצרה, הוא בסכנה גדולה שלא יאבד את שני העולמות, ולכן צריכים להשתדל למצא הרחבות בתוך צרותיו, באשר גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצה) על פסוק (תהלים ד, ב): "בצר הרחבת לי", הינו שאפלו בצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לנו, כי אם יסתכל האדם על חסדי השם יתברך, יראה שאפלו בעת שמצר לאדם, גם בצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו, וזה "בצר הרחבת לי", הינו אפלו בתוך הצרה בעצמה נתת לי הרחבה בתוכה, ומלבד מה שאנו מצפים שהשם

יתברך יושיענו בקרוב מכל הצרות ויטיב עמנו מאד, אך אפלו גם בצרה בעצמה מרחיב לנו. וצריך להזהר מאד מאד לילך בדרך זו, שבשעה שעוברים על האדם צרות ויסורים מרורים, ישתדל למצא הרחבות בתוך צרותיו, כי אחרת הוא מסכן מאד, שלא יאבד את שני העולמות גם יחד — העולם הזה והעולם הבא. וזו היתה דרכו של דוד המלך, שחזק את עצמו בתוך תקף צרותיו, וכך אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: כל צרה שהייתי נכנס אליה, אתה היית מרחיבה לי, נכנסתי לצרתה של בת שבע, נתת לי את שלמה, נכנסתי לצרתן של ישראל, ונתת לי את בית-המקדש (ירושלמי תענית ב, ד).

ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לא להתיאש בעת צרותיך המרבות שעוברות עליך, אלא תעשה כל מיני פעולות שבעולם למצא הרחבות גדולות, ואז נכון יהיה לך ובטוח שתזכה להפטר לגמרי מכל הצרות שעוברות עליך. ואל יהיה נקל בעיניך דבר זה, כי הרבה אבדו את שני העולמות, מחמת שלא רצו ללכת בדרך הנפלאה והנוראה הזו, כי כל הכופרים והאפיקורסים לא באו אל כפירותם אלא מפני שלא יכלו להחזיק מעמד, ולא היו יכולים לחזק את עצמם בעת צרתם,

כי על כל הכופרים והאפיקורסים והמשמדים עבר מה שעבר, ומחמת שלא היתה להם ההתחזקות האמתית, על-ידי-זה יצאו לגמרי מדת היהדות, רחמנא לישזבן; ועל-כן אהובי, בני היקר, ראה מה לפניך, ותעשה כל מיני פעולות שבעולם לחזק את עצמך, ולמצא הרחבות בתוך הצרות, ואז תפטר לגמרי מכל צרותיך, ותזכה לעבר את זה העולם בשלום, ותזכה להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם; אשרי מי שמכניס את דבורים אלו בתוך לבו, ומסלק את דעתו וחקמתו לגמרי, ומתנהג על-פי העצה הנוראה והנפלאה הזו, כי רבים אשר אבדו את שני עולמות, מחמת שלא הלכו בדרך ובעצה נפלאה זו — למצא הרחבות בתוך הצרות.

ג.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שאדם נמצא בזה העולם בסכנה גדולה, כי עובר על כל אחד ואחד בזה העולם צרות ומרירות ויסורים גדולים, ואי אפשר לעבר את זה העולם, כי אם על-ידי שיחפש ויבקש עד שימצא את ההרחבות בתוך צרותיו, וירגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל הנסים והנפלאות שעשה הקדוש-ברוך-הוא עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה — בכלליות ובפרטיות, ולזכר היטב

לְבָלִי לְשֹׁכַח כָּל הַטּוֹבוֹת הַנּוֹרְאוֹת שְׁגוּמֵל עִמָּנוּ בְּכָל
 עֵת וָעֵת, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תְּהִלִּים קג, ב): "וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָּל
 גְּמוּלָיו", כִּי בְּאֵמַת דְּרָךְ זֶה שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, הִיא דְרָךְ
 נִפְלְאָה מְאֹד, לְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵה לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מְקוֹם
 שֶׁהוּא, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא צָרוֹת וְיִסּוּרִים וְיִגּוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שִׁפְתוֹב (קֹהֶלֶת ב, כג): "כִּי כָּל יָמָיו מִכְּאֲבִים וְכַעַס",
 וְכִתְיָב (אִיּוֹב יד, א): "אָדָם יֵלֹד אִשָּׁה קָצָר יָמִים וְשִׁבְעַ
 רְגָז", וְאִין טוֹב בְּעוֹלָם כִּי אִם תּוֹרָה, כִּי אִין טוֹב אֲלֵא
 תּוֹרָה (אָבוֹת ו), וְיַמְעַצֵּם הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ
 בָּזֶה הָעוֹלָם, קָשָׁה וְכִבֵּד עַל הָאָדָם לְהִתְקַרֵּב לְעַבּוֹדָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְאֲפִלוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלְהִתְחַנֵּן וְלִפְרֹשׁ צָעֲרוֹ לְפָנֵי
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם־כֵּן קָשָׁה מְאֹד מִחֲמַת רַבּוּי הַמְּנִיעוֹת
 וְהַיִּסּוּרִים שְׂאוּטְמִין אֶת לְבוֹ, עַד שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לְפָתַח
 אֶת פִּי, וְלֵא לְהִתְקַרֵּב לְשׁוֹם עֲבוֹדָה תְּמָה, כְּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ
 כָּל אֶחָד הַכְּבִדוֹת שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בְּכָל פַּעַם בְּפַעַם בְּכָל יוֹם
 וְיוֹם וְכוּ', וְעַל־כֵּן עֲצָה גְּדוֹלָה לָזֶה, שֶׁבְּכָל פַּעַם יִזְכִּיר
 לְעַצְמוֹ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת וְהַנֶּצְחִיּוֹת שֶׁעָשָׂה
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם אָבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 בְּפִרְטִיּוֹת, וְהִעָקֵר — שֶׁזֶכֶה לְהִיּוֹת מְזַרַע יִשְׂרָאֵל בְּכָל־ל
 מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה, וְהַבְּדִילוֹ מִן הַתּוֹעִים בְּדַרְכֵי הַחֻקִּים
 וְהַפִּילוֹסוֹפִים, הַמֵּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים לְמִינֵיהֶם וְכוּ',
 הַנְּהוּגִים עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים; כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד

מִיִּשְׂרָאֵל, אִם יִסְתַּכַּל הַיָּטֵב עַל כָּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, יִרְאֶה וַיִּבִּין חֶסֶד הַשֵּׁם וְטוֹבוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו עָלָיו בְּלִי שְׁעוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם בְּתַפְלַת שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה: "נִוְדָה לָךְ וְנִסְפָּר תְּהִלָּתְךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶיךָ וְעַל נְשֻׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל יַעַת עָרֵב וְבִקְרֹ וְצָהָרִים" וְכוּ', וְכֵמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּתַפְלַת נְשֻׁמַּת: "אֱלוֹ פִינוּ מְלֵא שִׁירָה בְּיָם וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה בְּהַמּוֹן גְּלִיו, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמִרְחֲבֵי רִקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִכְרֹחַ, וְיָדֵינוּ פְּרוֹשׁוֹת כְּנִשְׂרַי שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאַיְלוֹת, אֵין אָנוּ מִסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ הַשֵּׁם וְכוּ', עַל אַחַת מְאֻלָּף אֻלָּף אֻלָּפִים וְרַבֵּי רַבְבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת, נִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ".

הַכֵּלָל, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה גְדֹל צְרוּתוֹ בְּגוֹף, בְּנַפְשׁוֹ וּבְמַמּוֹן, שֶׁהוּא רְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ, וּבְפִרְנֶסָה וּבְגוֹף יֵשׁ לוֹ גַּם-כֵּן יִסוּרִים, כְּמוֹ שֶׁשְׂכִיחַ בְּרַב הָעוֹלָם, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁבָּאָה עָלָיו אִיזוֹ צָרָה מִמֶּשׁ, חֵס וְשָׁלוֹם, הוּא צָרִיךְ לְבַל יִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי מַחֲמַת הַצָּרוֹת וְהַיִּסוּרִים, חֵס וְשָׁלוֹם, רַק בְּכָל יַעַת וְעַת בְּפִרְט בְּעַת צָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, יִתֵּן עֵינָיו לְבוֹ וְדַעַתוֹ לְהִסְתַּכַּל וְלְהִתְבּוֹנֵן הַיָּטֵב עַל חֶסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וְטוֹבוֹתָיו שֶׁעָשָׂה

עמו עד הנה, כי כל אדם כמו שהוא, מאחר שהוא בכלל ישראל, ומניח טלית ותפלין בכל יום, ומיחד שמו יתברך פעמים בכל יום ויום, ראוי לו לתן תודה והודאה להשם יתברך בכל יום ויום על עצם חסדו וטובו יתברך עליו, שזכה להיות בכלל ישראל מקבלי התורה, מכל שכן כל אחד יודע בנפשו כמה טובות נפלאות בפרטיות שגמל השם יתברך עמו מעודו עד אותו היום, וצריך להרגיל את עצמו להודות ולהלל להשם יתברך על כל הטובות שעשה עמו, ועל-ידי-זה יהיה לבו נכון ובטוח, שגם עתה השם יתברך לא יסיר חסדו וטובו מאתו, ויחזק את לבו לצעק ולהתחנן להשם יתברך שיצילהו גם עתה מכל הצרות והיסורים, כמו שאמר דוד (תהלים ס, יא): "מי יובילני עיר מצור מי נחני עד אדום", הינו שמי שעזר לי עד הנה ונחני עד אדום, הוא יובילני עיר מצור גם-כן, וזה "מהלל אקרא ה'" — שטרם שאני קורא אליו יתברך על צרותי, אני מהללו ומשבחו על הטובות והחסדים שעשה עמי עד הנה, כי דיקא על-ידי-זה אני יכול לקרותו, וזה "זבח לאלקים תודה" וכו' "וקראני ביום צרה", הינו שגם קדם שיוצאין מהצרה של עכשו וצריכין לקרותו יתברך, צריכין מקדם להביא תודה על העבר, ואז דיקא "וקראני ביום צרה", כי צריכין להיות מודה על

הַעֲבֹר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהִבָּא, כִּי כְּשֵׁאִין מוֹדִים עַל הָעֲבֹר, קָשָׁה מְאֹד לְקָרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִגְדֹּל אִטָּם הַלֵּב שֶׁנִּתְאַטָּם מִרְבוּי הַצָּרוֹת, וּבִפְרָט עֵתָה בְּאֶרֶץ הַגָּלוּת, שֶׁכִּמְעַט אֵין יוֹם שֵׁאִין צָרְתוֹ מְרַבָּה מִחֲבֵרוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְהַפְּרָנְסָה דְחֻוּקָה מְאֹד, וְהַבְּעַל-דָּבָר מִתְפַּשֵּׁט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְאֶרֶץ וְלָרֶחֶב, וְהַמְחַלְקֵת וְהַקְטָגוֹרְיָה וְהַקְנָאָה וְהַשְׁנָאָה מִתְרַבִּים בְּכָל פַּעַם בֵּין הַיְרָאִים וְהַחֲרָדִים לְדָבָר הַשֵּׁם, בֵּין שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, וּבְכָל פַּעַם שְׁרוּצִים לְהִתְחִיל לְצֵאת מִמָּה שֶׁצָּרִיכִין לְצֵאת וּלְהִתְקַרֵּב לְאִיזוֹ עֲבוּדַת הַשֵּׁם, אֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ וּמִתְגַּרִּין בּוֹ יוֹתֵר, חֵס וְשְׁלוֹם, וּמַעֲצָם רְבוּי הַמְּנִיעוֹת, אֵין יְכוּלִין לְפָתַח פֶּה לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ; עַל-כֵּן צָרִיכִים לִילֹךְ בְּדֶרֶךְ זֶה מְאֹד, שֶׁבְכָל פַּעַם בְּבוֹאוֹ לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹ לְהִתְקַרֵּב לְאִיזָה דָּבָר שֶׁבִקְדֻשָּׁה, יִזְכִּיר לְעַצְמוֹ רְבוּי הַטּוֹבוֹת וְהַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמּוֹ מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְחַזַּק לְכַבּוֹ לְבַטֵּחַ בְּהַשֵּׁם שֶׁיִּשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ גַּם עֵתָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ כְּרְאוּי. וְזֶה פְּרוּשׁ (תְּהִלִּים ג, א): "מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפָּנָי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ ה' מָה רַבּוֹ צָרָי" וְכוּ', וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת ז:): "מִזְמוֹר לְדָוִד", קִינָה לְדָוִד מִבְּעֵי לֵיהּ? אֵלֹא בִּיּוֹן שְׁרָאָה שֶׁבְּנוֹ הוּא — שְׁמַח, דָּבָר אַחֵר: שְׁרָאָה

תכסיסו קיימת, ואכפתי קשה על דוד בעצמו, מה ראה על ככה, בעת צרה גדולה כזאת, בעת שברח מאבשלום, לבקש למצא בצרה איזו הרחבה, ולומר על זה להשם יתברך, וגם לכאורה התחלת המזמור אינה מדברת מלשון זמר, רק מלשון צעקה גדולה, כמו שכתוב שם: "ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי רבים אומרים לנפשי אין ישועתה" וגו' ? אף כל זה הוא הענין הנ"ל, שדוד המלך ראה את עצמו אז בצרה גדולה ומרה מאד מאד, שההכרח לברח מפני אבשלום בנו, על-ידי מעשה רע כזה שנעשה מאמנון ותמר ואבשלום בנו, ומעצם מרירות צרתו שגדלה מאד, בפרט שהבעל-דבר רצה להפילו בעיני עצמו ולהחליש דעתו מאד מאד, כי אמר לו בלבבו: הנך רואה שכל זה בא עליך, על מעשה דבת שבע, ושוב אין לך תקוה, חס ושלום, וכמבאר בזה המזמור בעצמו, כמו שכתוב שם: "רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה", ופרש רש"י: בשביל אותו העון, ומעצם צרתו נתבלבלה דעתו הקדושה עד הנפש, עד שלא היה יכול אפלו לפרש שיחתו ולצעק להשם יתברך כדרךכו; כי הצרות, רחמנא לצלן, יכולות לעקם את הלב מאד מהשם יתברך, רחמנא לצלן, עד שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין קז:), שאז בברחו מאבשלום, בקש לעבד

עבודה זרה, כמו שדרשו על פסוק (שמואל ב טו, לב):
 "וַיְהִי דָּוִד בָּא עַד הָרֹאשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם" וכו', כי
 כְּשֶׁאָדָם בְּצָרָה, חס ושלום, הוא בסכנה גדולה גם בענין
 כְּשֶׁרוּתוֹ וַיְהִידוּתוֹ, כי לפעמים נתעקם הלב מאד על-ידי
 הצרות והיסורים, עד שמהרהר אחר השם יתברך,
 בבחינת (משלי יט, ג): "אֹולֶת אָדָם תִּסְלַף דַּרְכּוֹ וְעַל
 ה' יִזְעַף לְבוֹ", כי בזה העולם יש לאדם בחירה תמיד,
 וכל מה ששולח השם יתברך — בין טוב ובין להפך
 הוא במשקל, וכמו שיש אדם, שפאשר השם יתברך
 שולח לו טובות — בנים ועשירות וכל טוב, הוא מפיר
 חסדי השם יתברך וטובו עליו, ומתעורר על-ידי-זה
 להתקרב אליו בצדקה ובמעשים טובים וכו', כמו-כן
 יש אדם, שאצלו להפך, חס ושלום, בבחינת (דברים לב,
 טו): "וַיִּשְׁמַן יִשׁוּרוּן וַיִּבְעֹט" וגו', וכן להפך, כשהשם
 יתברך מנסה ומיסר את האדם ביסורים ובצרות, חס
 ושלום, בעניות ובדחקות ובכדיפות וכו', רחמנא לצלן,
 הוא גם-כן בנסיון גדול, כי השם יתברך שלח עליו
 את כל היסורים והצרות והמרירות, וכונתו יתברך
 הכל לטובה, כדי שיזכה על-ידי-זה לשוב אליו, אבל
 מחמת גדל כח הבחירה, יש לפעמים שאדרבה על-ידי
 הצרות, חס ושלום, נתעקם לבו יותר מהשם יתברך,
 כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ערובין מא:): לְעַנְיָן

העניות, שמעבירה את האדם על דעת קונו, וכן מבאר בדברי רבנו ז"ל, שבעת צרה, חס ושלום, צריכין להתחזק מאד כנגד היצר הרע, מחמת ששרשו נמשך מדינים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן עב).

ועל-כן נאמר ברשעים (משלי כט, ט): "ורגז ושחק ואין נחת", אבל בצדיקים נאמר (תהלים נו, יא): "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר", כמו שפרש רש"י שם: בין שבא עמי במדת הדין בין במדת הרחמים וכו'. אבל על-כל-פנים האדם יש לו בחירה תמיד ובכל דבר ובכל ענין והנהגה שהשם יתברך מתנהג עמו ומסבב עמו בכל עת, יש בו בחינת "צדקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע יד, י), חס ושלום, ועל-כן דוד כשהיה בעת צרה גדולה כזאת שגרש מירושלים וכו', עד שנפל למחין דקטנות כזה, עד שיש סברה בדברי חכמינו הקדושים, שעלה על דעתו לעבד עבודה זרה, מכל שכן שלא היה יכול לפתח פיו לסדר תפלתו כראוי, אבל בעצם צדקתו האיר השם עיניו, ושלח בלבו העצה הזאת שהתחיל להסתפל על הטובות שהשם יתברך גמר עמו מעודו, עד שחפש ומצא שגם בעצם הצרה הגדולה הזאת, נמצאות בה גם-כן כמה הרחבות, כי הפך הדבר בדעתו לטובה, שבנו

מספיק צרות

שיא

רוֹדֵף אַחֲרָיו, אֲשֶׁר לְכַאוֹרָה זוֹהִי צָרָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת, שֶׁהַרוֹדֵף הוּא בְּנוֹ, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, אִף הוּא הִפָּךְ הַדְּבָר לְטוֹבָה, וְאָמַר: סֵתֵם בְּרָא מְרַחֵם עַל אָבָא, וְגַם מְצָא הֶרְחֵבָה בְּתוֹף צָרָתוֹ, שֶׁרָאָה תְּכַסִּיסוֹ קִימַת, שֶׁהַסְּנֵהֲדָרִין וְכוּ' אוֹחֲזִים עִמּוֹ וְכוּ', וְעַל-כֵּן אֱלוֹ הַטּוֹבוֹת שֶׁחִפְּשׁ וּמְצָא, מֵה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גּוֹמֵל עִמּוֹ אֲפִלּוּ בְּתוֹף הַצָּרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוֹ ז"ל עַל הַפְּסוּק: "בִּפְצֹר הֶרְחַבְתָּ לִי" וְכוּ', מְלַבֵּד מֵה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גָּמַל עִמּוֹ טוֹבוֹת מְעוֹדוֹ, עַל כָּל אֵלֶּה הַתְּחִיל לֹאמַר "מְזִמּוֹר לְדוֹד", וְרָצָה לִזְמַר וּלְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל הַטּוֹבוֹת הָאֵלֶּה, וְתִכְף שֶׁהַתְּחִיל לִזְמַר וּלְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל הַטּוֹבוֹת, תִּכְף נִתְרַחֵב לְבוֹ וְדַעַתּוֹ, וְאִזּוֹ דִּיקָא נִפְתָּח פִּיו, וְהַתְּחִיל לְהַתְּפַלֵּל וְלִצְעַק כְּרֵאוּי: "ה' מָה רַבּוֹ צָרֵי רַבִּים קָמִים עָלַי" וְכוּ', וְגַם כָּל הַמְּזִמּוֹר הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ, אִף-עַל-פִּי שֶׁרַבּוֹ צָרֵי וְרַבִּים קָמִים עָלַי, עַד שֶׁרַבִּים אוֹמְרִים וְכוּ', שֶׁאֵין לוֹ תִקְוָה, חַס וְשָׁלוֹם, מִחֲמַת עוֹן דְּבַת שְׁבַע, אֲבָל אִף עַל-פִּי-כֵן "וְאַתָּה ה' מְגַן בְּעַדֵּי" וְכוּ'. וְכֵן בְּדֶרֶךְ זוֹ הוֹלְכִים רַב הַמְּזִמּוֹרִים שֶׁבְּתֵהִלִּים, שֶׁמוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל הָעֵבֶר וְצוֹעֵק עַל לְהַבָּא, וּבְתוֹף דְּבָרֵי צְעָקָתוֹ וְתַחֲנָתוֹ חוֹזֵר וּמוֹדָה וְצוֹעֵק, פּוֹק עֵינַי וְתִשְׁכַּח בְּכִמָּה מְזִמּוֹרִים, שֶׁהוֹלְכִים עַל דֶּרֶךְ זוֹ. וְעַל-כֵּן נִקְרָא סִפְרוֹ בְּשֵׁם: "תְּהִלִּים", שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּהִלָּה וְהוֹדָאָה,

אף-על-פי שרוב דבריו הם צעקות גדולות ותחנונות
 ובקשות, אף כל צעקותיו ותחנוותיו היו דיקא בדרך
 מזמור והודאה ותהלה ושיר ונגון, וכך בכל העשר
 לשונות של זמרה, הינו שבכל הצרות נתן לבו להודות
 על העבר, ואז היה יכול לצעק להבא, בבחינת: "מודה
 על העבר וצועק לעתיד לבא".

ולכן אהובי, בני היקר, אם עוברות עליך צרות
 ויסורים מרורים, ראה להרגיל עצמך לילך בדרך התם
 והפשוט הזה — להרגיל עצמך לחפש ולבקש עד
 שתזכה למצא את הטוב שבך, ותמצא את ההרחבות
 והנסים שגמל עמך השם בתברך, אף-על-פי שלעת עתה
 מרים לך החיים מאד מאד, עם כל זאת בודאי היו
 לך כבר הרבה ישועות ונסים וחסדים ורחמים גמורים,
 ועל-ידי שתזכה למצא בעצמך ההרחבות שכבר עשה
 עמך השם בתברך, על-ידי-זה תוכל לצאת מהצרות
 והמרירות שלך, והכל יתהפך לטובה.

.ד

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! אשר מכל מה
 שעובר על האדם בזה העולם, עליו להבין רמזים
 לעצמו, להחיות ולהשיב נפשו בכל עת בכל מה

מספיק צרות

שיג

שְׁעוּבַר עָלְיוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו, כִּי עַל כָּל אָדָם בְּהִכְרַח
שְׁיַעֲבֹרוּ עָלָיו כַּמָּה וְכַמָּה מִיְּנֵי הַרְפַּתְקָאוֹת, תְּלָאוֹת
וְצָרוֹת, יְסוּרִים וּמְרִירוֹת, עֲגָמַת נַפֶּשׁ וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת,
קִטְנוֹת וְהַשְּׁלָכוֹת וְכוּ', כִּי אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד, וְכִמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סְנֵה־דָרִין צ"ט): כּוֹלְהוּ גּוֹפֵי
דְּרוּפְתָקֵי נִינְהוּ וְכוּ' (הֵינּוּ כָּל הַגּוֹפִין לְעֵמֶל נִבְרָאוּ),
בְּפָרֵט בְּגִלוֹת הַזֶּה אֲשֶׁר תִּכְפּוּ עֲלֵינוּ צָרוֹת וְאֵין לָנוּ
חַיּוֹת, כִּי אִם עַל-יְדֵי הַהֲרַחְבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מְרַחֵב
לָנוּ בֵּין צָרָה לְצָרָה, וְגַם בְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעֲצָמָה יֵשׁ
הֲרַחְבוֹת גְּדוּלוֹת, בְּבַחֲיִנַת "בַּצָּר הֲרַחֲבֵת לִי". וְזֶה
יְדוּעַ שֶׁכָּל מָה שֶׁעוּבַר עַל הָאָדָם בְּיָדָי פּוֹנֵת הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵךְ לְטוֹבָה, כְּדִי לְהַזְכִּירוֹ לְשׁוֹב וּלְהִתְקָרֵב עַל-יְדֵי-זֶה
וּלְמַרְק הַפֶּשַׁע וּלְהַתֵּם חֲטָאוֹתָיו, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ס:), שֶׁחֵיב אָדָם לֹאמַר בְּכָל עֵת:
"כָּל מָה דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד", עַל-כֵּן עָקַר
הַעֲצָה הַיָּא הַדְּרָךְ הַנִּל"ל — לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹדָה
וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁעִשׂוּעַ עוֹלָם
הַבָּא, לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עַל כָּל הַחֲסָדִים
וְהַנְּפִלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד הַנְּהָ, וְהוֹצִיאֵנוּ וּמִלֵּט נַפְשׁוֹ
מִכַּמָּה צָרוֹת וּתְלָאוֹת בְּגוֹף וּנְפֶשׁ וּמְמוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרִים
בְּשִׁבְתָּ וּבְיָוֶם טוֹב בְּתַפְלַת נְשִׁמַּת: "אֵלוּ פִּינוּ מְלֵא
שִׁירָה כִּיִּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהִמּוֹן גְּלִיו, וּשְׁפֹתוֹתֵינוּ שִׁבַּח

כְּמִרְחֵבֵי רִקְיעַ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיָּרַח וְרִגְלֵינוּ
 קְלוֹת כְּאַיְלוֹת, אֵין אָנוּ מִסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לָךְ וְכוּ', עַל
 אַחַת מֵאַלְף אֲלָפִי אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת
 וְכוּ' שְׁעֵשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעַמָּנוּ, וְכֵן אוֹמְרִים בְּכָל
 יוֹם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים: "נוֹדָה לָךְ וְנִסְפָּר תְּהִלָּתְךָ עַל חַיֵּינוּ
 הַמְּסוּרִים בְּיַדֶּיךָ וְעַל נְשֻׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נְסִיךְ
 שְׁבָכְל יוֹם עַמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׁבָכְל יְעַת
 עָרֵב וּבִקֵּר וְצָהָרִים, הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ", כִּי עַל כָּל
 אָדָם בְּעוֹלָם בְּיָדָי כָּבֵד עָבְרוּ כַּמָּה צָרוֹת וְנִצַּל מֵהֶם,
 אוֹ שֶׁנִּצַּל מִכַּמָּה צָרוֹת שֶׁרָאָה שְׁבָאוֹ עַל אַחֲרִים, וְהוּא
 נִצַּל מֵהֶן, מֵאַחַר שֶׁלֹּא בָאוּ עָלָיו, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (נִדָּה לֵא). עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים עב, יח-ט):
 "עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבִדּוֹ", וְ"בְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם",
 אֵין בְּעַל הַנֵּס מִכִּיר בְּנֶסוֹ, שֶׁעַל זֶה תִּקְנֶה לָנוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים לֹאמַר בְּכָל יוֹם: "עַל נְסִיךְ שְׁבָכְל יוֹם עַמָּנוּ",
 וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב שָׁלֵם
 עַל כָּל זֶה.

וְהַעֲקָר הוּא לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל עֲקָר
 הַחֲסָד וְהַטּוֹבָה הַנִּצְחִית, אֲשֶׁר הַפְּלִיא חֲסָדוֹ הַגָּדוֹל
 עַמָּנוּ וְהַבְּדִילָנוּ מִן הַתּוֹעִים, וּבָחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים
 וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ, וְאַפְלוּ כְּשִׁיּוֹדֵעַ פְּחִיתוּתוֹ וְגִרְעוּתוֹ,

אף-על-פי-כן הוא חסד נפלא שלא עשני גוי, וגם בכל אחד מישראל, יש נקודות טובות הרבה, ובכל זה צריך להחיות את עצמו ולתן שבח והודיה בכל יום להשם יתברך בשמחה על זה, ובפרט בעת שעוברת עליו, חס ושלום, איזו צרה או יסורים, רחמנא לצלן, שאז דיקא יזכר את כל החסדים והטובות שעשה השם יתברך עמו עד הנה, וגם בתוך הצרה בעצמה, בודאי יש כמה הרחבות, אם יסתכל עליה בעין האמת, ועל-כן יתן תודה והודאה והלל להשם יתברך, ועל-ידי-זה יזכה להנצל מהצרה, כי תכף שיודה ויהלל להשם יתברך, וימשיך בחינת תודה הלכה, יאיר האמת וישלים הדבור, ויוכל לעסק בתורה ותפלה, שהם קני האמת, ולדבר דבורי צדקה ותשובה וכו', ועל-ידי-זה יהיה נשלם הדבור, ואזי תהיה נמשכת קדשת שבת, ויתגלה שכל הפעלות משתנות נמשכות מאחד הפשוט יתברך, שעל-ידי-זה מתבטלות הצרות הבאות מהשנויים הרבים, וכל מה שמתבטלים השנויים שמהם הצרות, יגדיל ההודאה יותר, ויחדש הלכות יותר, בחינת הליכות עולם, שיזכה למצא על-ידי ההלכות דרך והלון להתקרב להשם יתברך מכל מה שעובר עליו, וכל מה שהדעת גדלה, ויזכה לחדש הלכות חדשות אף להתחזק ולהתחדש בעבודת השם יתברך.

כָּךְ מִתְבַּטְּלִים הַשְּׁנוּיִים שֶׁל הַפְּעֻלוֹת הַמְּשֻׁתָּנוּת, וְנִכְלָלִין
 בְּאַחָדוֹת הַפְּשׁוּט יוֹתֵר, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּטוּל הַצָּרָה, וְכֵן
 חוֹזֵר חֲלִילָה, עַד שֵׁיִצֵּא מִהַצָּרָה לְגַמְרִי, וְגַם כִּי עַל-יְדֵי
 שְׂמוּצָא הֶרְחָבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּעֶצְמָהּ, וְעוֹסֵק לְהוֹדוֹת
 וּלְהִלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל הַחֲסָדִים שֶׁכָּבַר עָשָׂה
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמּוֹ מֵעוֹדוֹ, וְעַל-כֵּן הֵהֲרַחְבוֹת שְׂמֵרְחִיב
 לוֹ גַם עַתָּה, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא יוֹכֵל לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן
 לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְשַׁפֵּךְ שִׂיחוֹ לְפָנָיו, וּלְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחָתוֹ
 לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו: "הֲלֹא כָּבַר חֲסִדְךָ גְּדוֹל
 עָלַי שֶׁהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשָּׂאוֹל תַּחֲתֶיךָ לְהִיּוֹת בְּכֻלָּל זֶרַע
 יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, חוּס וַחֲמַל עָלַי גַּם עַתָּה הוֹצִיאֲנִי מִהַצָּרָה
 וְהִיִּסוּרִים וְהַדְּחַקוֹת", וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (תְּהִלִּים כז, ט):
 "עֲזַרְתִּי הָיִיתָ אֵל תִּטְּשֵׁנִי וְאֵל תַּעֲזֹבֵנִי אֱלֹקֵי יִשְׁעֵי",
 שֶׁזֶה עֵקֶר טַעֲנַתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם חֵס וְשְׁלוֹם,
 אֵין לִי שׁוּם זְכוּת הֲלֹא כָּבַר הִגִּדְלָתָּ חֲסִדְךָ עִמִּי וְעֲזַרְתִּי
 הָיִיתָ גַם עַתָּה אֵל תִּטְּשֵׁנִי וְאֵל תַּעֲזֹבֵנִי אֱלֹקֵי יִשְׁעֵי, וְזֶהוּ
 (תְּהִלִּים מב, ח): "תְּהוֹם אֵל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ כָּל
 מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְיָךְ עָלַי עֲבָרוּ", שְׁדוּד הַמְּלֶךְ צוּעֵק שֶׁהַצָּרוֹת
 שֶׁהֵן רַחְבוֹת וְעִמְקוֹת מְאֹד כְּתִהוּמוֹת מִמֶּשׁ מִתְגַּבְּרוֹת
 מְאֹד, וְכִמּוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם: צָרָה קוֹרָאת לְחִבְרָתָהּ
 וְכוּ', וְכֵן מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְיָךְ שֶׁהֵם רַבּוּי הַתְּלָאוֹת וְכוּ' עָלַי
 עֲבָרוּ, עַד שֶׁכִּמְעַט אֶפְסָה תִקְוָה, חֵס וְשְׁלוֹם, אַךְ בְּזֶה

אני מחיה עצמי ומצפה עדין לישועה, כי "יומם יצוה ה' חסדו", כי אף-על-פי שרבו הצרות בפרט צרות הנפש, שאנו כנזופים לפני אבינו שבשמים מרבו קלקולנו אף-על-פי-כן "יומם יצוה ה' חסדו", ויומם פרושו בכל יום ויום, כמו שפרש רש"י (יחזקאל יב), הינו שבכל יום ויום השם יתברך מצוה עלינו חסדו, כי הוא עושה עמנו נסים ונפלאות בכל יום ויום והן הן גבורותיו, הן הן נוראותיו, שאנו מתקיימים בגלות מרה כזו בגוף ובנפש, בממון ובפרנסה ובכל מיני טרדות וצרות משנות וכו', ועל-ידי-זה "ובלילה שירה עמי", שעל-ידי החסדים והנפלאות שהשם יתברך עושה עמנו בכל יום ויום, על-ידי-זה גם בלילה שירה עמי, הינו גם בעת הצרה והחשך בעצמו שהיא בחינת לילה, גם אז אני אומר שירה והודאה והלל להשם יתברך על כל החסדים שפבר עשה עמנו, ואשר גם עתה מרחיב לנו, ועל-ידי-זה דיקא "תפלה לאל חי", שאני יכול להתפלל להשם יתברך בבחינת "מודה על העבר ומבקש על להבא", שדיקא על-ידי שמודים על העבר יכולים לבקש על להבא.

וזה בחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (עבודה זרה ד.): מאי דכתיב (איוב ל, כד): "אף לא בעי ישלח

יד אם בפידו לָהֶן שׁוֹעַ", אָמַר לָהֶן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לְיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁאֲנִי דָן אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵינִי דָן אוֹתָם כְּעוֹבְדֵי
 כּוֹכָבִים, שְׁפָתוֹב בָּהֶם (יְחֻזְקָאֵל כּא, לֵב): "עֲוֹה עֲוֹה
 עֲוֹה אֲשִׁימְנָה", אָבַל יִשְׂרָאֵל אֲנִי פּוֹרַע מֵהֶם מְעַט מְעַט
 כְּפִיד שֶׁל תְּרַנְגָּלֶת. דְּבַר אַחַר: אֲפֹלוּ אֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין
 מִצְוָה לְפָנַי, כִּי אִם מְעַט כְּפִיד שֶׁל תְּרַנְגוּלִין שְׁמֹנְקָרִין
 בְּאַשְׁפָּה, אֲנִי מְצַרְפֵּן לְחֻשְׁבוֹן גָּדוֹל, שְׁנֵאמַר: "אִם
 בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוֹעַ". דְּבַר אַחַר: בְּשֹׁכֵר שְׁמִשׁוּעִין לְפָנַי,
 אֲנִי מוֹשִׁיעַ אוֹתָם, וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא: מַאי דְכָתִיב
 (הוֹשֵׁעַ ז, יג): "וְאֲנֹכִי אֶפְדֶּם וְהִמָּה דְּבָרוּ עָלַי כְּזָבִים",
 אֲנִי אֲמַרְתִּי אֶפְדֶּם בְּמִמוֹנָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שְׂיִזְכּוּ
 לְעוֹלָם הַבָּא, וְהִמָּה דְּבָרוּ עָלַי כְּזָבִים, הִינוּ דְּאָמַר
 רַב פְּפִי מְשֻׁמִּיָּה דְרַבָּא: מַאי דְכָתִיב (שָׁם ז, טו):
 "וְאֲנִי יִסְרַתִּי חֻזְקַתִּי זְרוּעוֹתַם וְאֵלַי יִחְשְׁבוּ רָע", אָמַר
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲנִי אֲמַרְתִּי אֵיִסְרָם בְּיִסוּרִין בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, כְּדִי שְׂיִתְחַזְּקוּ זְרוּעוֹתַם לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵלַי יִחְשְׁבוּ
 רָע, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַגְּמָרָא; וְהִנֵּה הֶעֱתִיקַתִּי לְפָנֶיךָ כָּל
 הַמְּאָמַר הַזֶּה, וּבּוֹא תִרְאֶה וְתִבִּין בְּאֵר הַיֵּטֵב כָּל דְּבָרֵינוּ
 הַנִּ"ל, שְׁחַכְמִינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְעוֹרְרִים וּמְזַרְזִים אוֹתָנוּ
 לִילָף בְּדַרְךְ הַנִּ"ל שְׁבִאֲרָנוּ לְבַל יִהְיֶה אָדָם נִדְחָה חֵס
 וְשְׁלוֹם, מִפְּנֵי הַצָּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת וְהַיִּסּוּרִים הָעוֹבְרִים
 עָלֵינוּ וְעַל בְּנֵי בֵיתוֹ, הֵן יִסּוּרִים הַגּוֹף וְהֵן יִסּוּרֵי

הפרנסה, חס ושלום, רק יביט בכל עת על ההרחבות
 שהשם יתברך מרחיב עמו בכל עת, אפלו בתוך
 הצרה בעצמה, וכל היסורים, חס ושלום, באים בחסד
 גדול מעט מעט כדי שיוכל לסבלם, ועל-ידי-זה יזכה
 לעולם הבא, אם לא יהיה שוטה וכו', ולא יטעה את
 עצמו לומר שאינו יכול לעבד את השם יתברך מחמת
 הצרות והיסורים, כי אדרבה כל הצרות והיסורין
 בגוף ובממון כלם באו לטובה גדולה, כדי שדיקא
 על-ידי-זה יזכה לעולם הבא, כמבאר היטב בדברי
 חכמינו הקדושים האלו שבארו וגלו לנו שאין
 הקדוש-ברוך-הוא שולח על ישראל יסורים ומניעות
 שלא יוכלו לסבלם לרחקם לגמרי, חס ושלום, כי כל
 היסורים הם כתרנגולים המנקרים באשפה, כי הוא
 פורע מהם מעט מעט, ואינו דן אותם כעכו"ם, חס
 ושלום, שנאמר בהם ענה ענה ענה אשימנה וכו',
 ועתה תראה איך דברי חכמינו הקדושים מקשרים
 ומחדקים היטב בחבור נפלא, והם דרוש ועצה טובה
 והתחזקות נפלאה שיתקרב האדם תמיד להשם יתברך
 מכל מה שיעבר עליו בגוף, בממון ובנפש, כי יש מי
 שמטעה את עצמו שאינו יכול להתקרב להשם יתברך
 מרובי היסורים והתלאות ודחקות הפרנסה שעוברת
 עליו ועל בני ביתו, על זה מבאר בדבריהם הנ"ל,

שְׁהִיסוּרִים הֵם בְּחֶסֶד גָּדוֹל לְקָרֵב עַל יָדָם דִּיקָא לְהַשֵּׁם
 יִתְבַּרֵךְ וְלֹא לְרַחֵק עַל-יַדֵּי-זֶה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ אִינוֹ
 נִפְרָע מִיִּשְׂרָאֵל בְּאִפְּן שְׁיַחְרִיבֵם לְגַמְרִי, רַק הוּא נִפְרָע
 מֵהֵם מְעַט מְעַט כְּפִיד שֶׁל תְּרַנְגוּלִין, בְּאִפְּן שְׁדִיקָא
 עַל-יַדֵּי-זֶה יִזְכְּרוּ וְיָשׁוּבוּ וְיִתְקַרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ וְיִזְכְּרוּ
 לְעוֹלָם הַבָּא, וְכִמוֹ שְׁמִבְּאָר בְּעֶצְמוֹ בְּסוּף דְּבַרְיָהֶם,
 וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא מֵאֵי דְכָתִיב: "וְאֲנֹכִי אֶפְדֶּם
 וְהֵמָּה דְּבָרוּ עָלַי כְּזָבִים", אֲנִי אֶמְרָתִי אֶפְדֶּם בְּמִמוֹנָם
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שְׁיִזְכְּרוּ לְעוֹלָם הַבָּא, "וְהֵמָּה דְּבָרוּ
 עָלַי כְּזָבִים", הִינוּ שְׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מְסַבֵּב עִם הָאָדָם
 שְׁיֵשׁ לוֹ דְּחֻקוֹת בְּמִמוֹנֵו וּפְרִנְסָתוֹ וְהוּא רַק לְטוֹבָה,
 כְּדֵי לְפַדּוֹתוֹ עַל-יַדֵּי-זֶה מִהַגְּיָהֲנוּם וּמִהַשְּׂאוֹל תַּחֲתִיתוֹת
 שְׁהֵיָה מְגִיעַ לוֹ לְפִי מַעֲשֵׂיו כְּמוֹ שְׁיִוָּדַע בְּנִפְשׁוֹ, וְלֹא דֵי
 בְּזָה אֶלָּא גַם יִזְכֶּה עַל-יַדֵּי-זֶה לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי עָקַר
 כְּוִנַּת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ רַק לְטוֹבָה, כְּדֵי שְׁדִיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה
 יִתְקַרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, "וְהֵמָּה דְּבָרוּ עָלַי כְּזָבִים" —
 שְׁאוּמְרִים כְּזָבִים עַל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, כְּאֵלוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ
 מְרַחֵק אוֹתָם וְאוּמְרִים: הֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִתְקַרֵב
 לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, מִחֻמַּת דְּחֻקוֹת הַפְּרִנְסָה, אֲשֶׁר בְּאִמַּת
 הוּא לְהַפְּיָה, וְכֵן מְבָאָר שֵׁם אַחֲר־כֵּן, וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי
 פְּפִי מִשְׁמִיָּה דְּרַבָּא מֵאֵי דְכָתִיב: "וְאֲנִי יִסְרִיתִי חֻזְקָתִי
 זְרוּעוֹתָם", שְׁהִיסוּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שְׁיִתְחַזְּקוּ

זרועותם לעולם הבא, "ואלי יחשבו רע", שאומרים להפוך כאלו השם יתברך שולח להם היסורים לרעתם, חס ושלום, לרחקם, חס ושלום. ואם יאמר האדם: האמת היא פן שהיסורים ודחקות הפרנסה באים בחסד, וכונתו יתברך לטובה, כדי להתקרב על-ידי-זה דיקא להשם יתברך, אבל אף-על-פי-כן קשה לי להתקרב, כי כבר נתעיתי מאד, ואני רחוק מהתורה והמצוות מאד, ובמה אזכה את ארחי לשוב להשם יתברך? על זה משיב ואומר שם אחר-כך דבר אחר: אפלו אין ישראל עושין מצוה לפני, אלא מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה, אני מצרפן לחשבון גדול. הרי מבארת לנו תשובה הגונה על כל הנ"ל, לומר, כי אף-על-פי-כן אם אתה הוא כמו שהוא, גם אתה תוכל לשוב ממקומך שנלכדת בו, ולחטף טוב בכל יום, ולזכות לחיי העולם הבא, כי אפלו אם אין ישראל עושין מצוות אלא מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה, הוא גם-כן מצרפן לחשבון גדול. ושים לבך היטב לדברי חכמינו הקדושים, עד היכן הם מחזקין את כל אחד ואחד, אפלו אם הוא כמו שהוא, עדין הוא יכול לחטף תורה ומצוות ולזכות בחלק טוב לעולם הבא, אפלו כשאין עושין מצוות, כי אם כתרנגול המנקר באשפה,

והבין המשל היטב להבין ממנו הנמשל. כמו שכתוב (משלי א, ו): "להבין משל ומליצה", שהמשילו הענין לתרנגול העומד באשפה ובזבל, ומנקר משם מעט דמעט מאכלו, שהוא חלק מאלף מגרעין חטה או קטנית אחת, ואפלו אם ישראל אין עושין מצוות לפניו, רק כמו זה התרנגול המנקר האשפה, גם זה הוא יתברך ברחמיו מצרף לחשבון גדול, והרי הודיע לך התנא עד היכן רחמיו יתברך מגיעין; ועל-כן גם אתה יכול להתקרב אליו יתברך אף-על-פי שנדמה לך שאתה עומד באשפה ובזבל, אף-על-פי-כן גם משם אתה יכול לנקר באשפה, ולחטף מעט מעט טוב, כי גם זה יקר בעיניו יתברך. וכל זה מבאר היטב על-פי דברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שמבאר שם, שאפלו אם גם מעט הטוב מערב בפסלת, אף-על-פי-כן על-כל-פנים יש בו נקדה טובה וכו'. ואם תטעה עוד ותאמר: האמת היא כן, שהשם יתברך שולח היסורים ברחמים מעט מעט, וגם מבקש מאתנו שעל-כל-פנים נחטף מצוות ומעשים טובים מעט מעט כתרנגול המנקר באשפה, אבל מה אעשה, כי נתרחתתי כל-כף עד שאיני יכול לקבל גם אלו היסורים ודחקות הפרנסה, והם מונע אותי הרבה? על זה השיבו שם בדבריהם הקדושים,

שְׁאָמְרוּ שָׁם סָמוּךְ לְזֶה דְּבַר אַחֵר: בְּשֹׁכֵר שֶׁמְשׁוּעֵין
 לְפָנַי, אָנִי מוֹשִׁיעַ אוֹתָם, הֵינּוּ כְּאוֹמֵר הַרְיֵנִי נוֹתֵן לְךָ
 עֲצָה טוֹבָה גַם עַל זֶה, שֶׁתִּצְעַק וּתְשׁוּעַ לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ
 עַל זֶה, וּבְנוֹדָאֵי יוֹשִׁיעַ אוֹתָךְ וַיּוֹצִיאֲךָ גַם מֵאֵלוּ הַיִּסּוּרִים
 וְדַחְקוֹת הַפְּרָנְסָה. הִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁבְּמֵאֲמַר זֶה כְּלוּלִים כָּל
 דְּבָרֵינוּ, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהֶאֱמִין בְּרַחֲמֵי הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ,
 שֶׁבְּנוֹדָאֵי הַיִּסּוּרִים לְטוֹבָה, וְלִהְשִׁתְּדֵל לְמִצָּא בָּהֶם
 הֶרְחָבוֹת הַרְבֵּה, כִּי בְּאֵמַת הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ אֵינּוּ נִפְרַע
 רַק מְעַט מְעַט, וְעַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְחַטֵּף עַל-כָּל-פְּנִים
 מְעַט מְעַט תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּתֻרְנָגוּל הַמְּנַקֵּר בְּאִשְׁפָּה,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְצַעֵק לְצַעֵק וּלְזַעֵק לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ,
 עַד שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ יוֹשִׁיעַ אוֹתוֹ גַם מְזֵה, וַיִּזְכֶּה לְצֵאת
 מִהַצָּרוֹת לְגַמְרֵי, וְלִהְתְּקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּשִׁלְמוֹת, כִּי
 בְּנוֹדָאֵי כְּוִנַּת הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הַכֹּל
 לְטוֹבָה גְּדוּלָה, כְּמוֹ שְׁסִיִּים שָׁם אַחֲרֵי-כֵן, וְהֵינּוּ דְּאָמַר
 מֵאֵי דְכָתִיב: "וְאָנֹכִי אֶפְדֶם"; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנִּים אֶת
 הַלְמוּדִים הַנּוֹרְאִים הָאֵלוּ לְתוֹךְ לְבוֹ, וְהוֹלֵךְ עִמָּהֶם כָּל
 יְמֵי חַיָּו, שְׂאֵז יִזְכֶּה לְעַבֵּר אֶת הַחַיִּים בְּטוֹב וּבְנֻעִימִים,
 וַיִּזְכֶּה לְחַזוֹת בְּנֻעִם הַנּוֹי"ה וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, וַיְהִיָּה עִיל
 וְנִפְיָק, וַיַּעֲלֶה מֵעֵלָה מֵעֵלָה בְּהַשְׁגַּת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שָׁאֵמַר: יֵשׁ אֶצְלִי אֲנָשִׁים,
שֶׁלְפַעֲמִים הֵם מְתַלְהָבִים לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ
וּסְמוּכִים לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ בְּאַמֶּת, וְהֵם אֵז
בְּמַדְרָגָה טוֹבָה שְׁאֵפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים
אֵינָם אוֹחֲזִים בָּזֶה, אֲבָל לְפַעֲמִים נוֹפְלִים
מִזֶּה וְכוּ', מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה, בְּעֵת
שֶׁהֵם אוֹחֲזִים בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, מִי יִתֵּן
וְהָיוּ אוֹחֲזִים בְּמַדְרָגָה זוֹ לְאַרְךָ יָמִים
וְשָׁנִים הַרְבֵּה.

(חיי-מוהר"ן, דפוס חדש, סימן תקיח)